

**J. Balázs Katalin:
Csoportjáték**

Dramatizált bírósági tárgyalás: egy környezetszennyezési ügy tárgyalása

Kommunikációs játék (szerepjáték dramatizált formában):

- a gyerekek aktív résztvevői és szereplői a történetnek;
- nincs előre megírt, egyetlen helyes megoldás, a gyerekek interaktívan, a saját ötleteiket és a megadott információkat kreatívan felhasználva alakíthatják a játék végkimenetelét;
- az előre megadott történet szerinti érdekcsoportok (gyerekcsoportok) ütköztethetik véleményeiket, álláspontjaikat, és közösen kereshetik a probléma lehetséges megoldását.

Az ügy:

- nem valóságos eset;
- globális környezetvédelmi problémát érint, túlnyúlik az országhatárokon;
- rövid távú és hosszú távú hatása más-más politikai, gazdasági, egészségügyi területeket érint;
- bizonyos embercsoportokra nézve veszélyesebb (kisebbség);
- bizonyos korosztályokra nézve veszélyesebb.

Föld, XXI. század vége. A **Multihidrát** cég székhelye **Pazarországban** van, de leányvállalatai az egész világon, különböző országokban megtalálhatók, így a szomszédos **Lustiában** és **Aktíviában** is. Legfőbb terméke a **vizogén** nevű vegyület, amit teljes mértékben szintézissel állít elő. Évente 250 millió tonnát gyártanak ebből a korszakalkotó anyagból. Amióta kiürültek a kőolaj- és földgázkészletek, különböző üzemanyagokkal próbálkoztak a kutatók. Főleg az etil-alkohollal és a hidrogénnel hajtott gépjárművek terjedtek el. A hidrogént az autó motorjába szerelt kis vízbontó készülék segítségével nyerik, ez látszik jelenleg a legolcsóbb és legjobb módszernek, főleg, hogy a **Multihidrát** kutatói felfedezték a **vizogén** nevű adalék anyagot, amit a vízhez hozzáadagolva sokkal nagyobb teljesítményre serkenthető a motor. Óriási haszonra tett szert a cég ennek az anyagnak az egyedüli gyártója és forgalmazójaként.

Pazarország kormánya örül a **Multihidrát** cég működésének, mivel az ország gazdasága erőteljesen fellendült, amióta a **vizogén** használata terjed az egész világon. A pazar emberek életszínvonala megnőtt, az egy főre jutó nemzeti jövedelem hatszorosa lett a tíz évvel ezelőttinél. A gazdasági fellendüléssel párhuzamosan azonban nagy gondot kell fordítaniuk az egészségügyre is, mivel mostanra az ország lakosságának mintegy 15%-a egy újfajta kórban, az **eusztózis** nevű betegségben szenved.

Az első **eusztózis**os beteget öt évvel ezelőtt regisztrálták. Jellegzetes vörhenyes bőrkiütések és fulladásos köhögési rohamok jelentkeznek a betegség megjelenését kísérő tünetek között. Az 50 év feletti nőknél 75%-ban, az 50 év feletti férfiaknál 45%-ban mutatható ki a kór, a 30-50 éves korosztály férfi és nő tagjainál egyaránt 5%-ban jelentkezik a betegség, míg a 30 év alatti lakoságnál egyetlen megbetegedés sem fordult elő. A betegség gyors lefolyású, az első kiütések megjelenésétől számítva egy éven belül a beteg tolókokcsiba kényszerül, mert vázizomzatának 80-90%-a elsovad. Az utcákon egyre több tolókokcsis idős embert lehet látni, akiknek problémát jelent a tolókokcsival történő közlekedés. A betegek szellemileg teljesen épek maradnak, de egyre inkább úgy tűnik, hogy az izomsorvadás kezdetétől számított 2-3 éven belül meghalnak. A **Mozgáskorlátozottak Egyesülete** próbál érdekeikért küzdeni.

Az utóbbi években a **Pazarországgal** szomszédos **Lustia** és **Aktívia** lakosságánál is megfigyelhető az **eusztózis**os megbetegedés, de a jelenlegi állapot szerint kisebb mértékű, az egész lakoságnak csak 5%-át érinti. Figyelmeztető jel, hogy a világ más pontjain, egymástól függetlenül kialakuló megbetegedésekről is lehet híreket hallani.

2. ÉLETPÁLYA-ÉPÍTÉS „A” 10. ÉVFOLYAM – EMBER A TERMÉSZETBEN

A legérthetlenebb, hogy az északi **skandiai** népcsoport tagjai között feltűnően nagy számban jelentkezik e kór, minden korcsoportban. Erre a népcsoportra a világoskék szem, a fehér bőr, a szőke, egyenes haj, a vékony, magas testalkat jellemző. **Skandiai** származású emberek szinte a világ minden országában élnek kis létszámban.

Az **Egészségvédők Világszövetsége (EV)** tanácstalanul áll e betegséggel szemben, a kutatók lázasan dolgoznak, de eddig semmilyen biztosnak mondható eredményt nem sikerült elérniük.

Ökolandiában ugyan dolgozik egy kisebb kutatócsoport, amely azt állítja, hogy az **eusztózisért** a **vizogén** nevű adalék anyag felelős, mely valamilyen úton-módon az ivóvízzel jut az emberek szervezetébe, és a különböző korú és nemű egyének másképpen reagálnak erre a vegyületre. A csoport kutatói bejelentették szándékukat **Pazarország** kormányának, hogy egy hosszabb távú monitorozással szeretnék az ivóvizet vizsgálni a „gócponton”, ott, ahol a legnagyobb a megbetegedések száma; ehhez azonban a pazar kormány nem járult hozzá, mondván: **Ökolandia** nagyon messze van **Pazarországtól**, bizonyára saját országukban is találnak elegendő problémát és ennek megfelelő kutatási témát, a pazarországbeli vizet saját kutatóik vizsgálják nagy alapossággal. **Pazarország** hivatalos bejelentése szerint eddig nem találtak semmilyen rendellenességet az ivóvízben, úgyhogy az aggodalomnak semmi okát nem látják. Egy másik kutatócsoport, a szomszédos **Aktíviából**, azt állítja, hogy a **vizogén** nevű anyag **Pazarország** területén lejut a talajvízbe, így szennyezve azt a vízbázist, amellyel a talajvíz érintkezik, és amelyből az ivóvizet nyerik. Ez azért jelent komoly problémát, mert nem csak a pazarok, hanem a környező országok is ebből a vízbázisból nyerik ivóvizüket, állításuk szerint tehát ez a probléma túlnyúlik az államhatárokon.

Megszólalt az ügyben a **Pazar Személyiségi Jogokat Követelők (PSzJK)** nevű civil szervezet is, mely azt állítja, hogy a **vizogén** előállításánál a **Multihidrát** nem vette figyelembe, sőt súlyosan megsértette a környezetvédelmi előírásokat, aminek eredményeképpen az anyacég területén előállított **vizogén évi 2%-a** (azaz kb. évi tízezer tonna) „eltűnik”. A civil szervezet a közvéleményhez fordul, a média segítségét kéri abban, hogy ezt az ügyet ne lehessen csöndben a szőnyeg alá söpörni.

Érdekcsoportok (játékoscsoportok):

1. Multihidrát cég vezetői
2. Pazarország kormánya
3. Aktívia kormánya
4. Lustia kormánya
5. Ökolandiai kutatócsoport
6. Pazar Személyiségi Jogokat Követelők (PSzJK) civil szervezet
7. Skandiai Kisebbségi Érdekképviselő (SKÉ)
8. Egészségvédők Világszövetsége (EV)
9. Mozgáskorlátozottak Egyesülete

Média (TV-, rádióriporterek, újságírók)

- viták, érdeklődések esetén **kérdéseket intéz** a szemben álló felekhez, ezzel
  - segítheti a közös konszenzus kialakításának lehetőségét;
  - további konfliktusokat gerjeszthet.

Bíró (játékvezető) feladata:

- ha nem sikerül közös megállapodásra jutniuk a vitázó feleknek, akkor bíraskodik az ügyben, azaz eldönti, hogy a játékban melyik álláspont jusson érvényre;
- ha a vitázó feleknek további információra van szükségük ahhoz, hogy álláspontjukat kialakítsák, kérdéseket tehetnek fel a játékvezetőnek;

3. ÉLETPÁLYA-ÉPÍTÉS „A” 10. ÉVFOLYAM – EMBER A TERMÉSZETBEN

- a játékvezető adhat **további információkat** (újabb „tényeket” közölhet, aszerint hogy a játék milyen irányban halad), ebben az esetben írásban rögzíteni kell, hogy milyen újabb dolog „tudódott ki”, és minden érdekcsoporthoz el kell juttatni;
- a játékvezető azt is válaszolhatja a felmerülő kérdésekre, hogy a válasz nem ismert, ilyenkor az egyes érdekcsoportok **szabadon „továbbgondolhatják”** a felmerülő kérdéseket, ők gyárthatnak újabb „tényeket”.

Érdekek ütköztetése (konfliktusok):

1. Aktívia kormánya	⇔ Multihidrát cég
2. Pazarország kormánya	⇔ Ökolandiai kutatócsoport
3. Lustia kormánya	⇔ Skandiai Kisebbségi Érdekképviselet (SKÉ)
4. Multihidrát cég	⇔ Pazar Személyiségi Jogokat Követelők (PSzJK) civil szervezet

Jogrend (játékszabályok):

- Az érdekcsoportok kialakítása.
Lehetőleg mindegyik érdekcsoportoz tartozzanak gyerekek (legalább 2-3 fő). Ha kevesen vannak, inkább hagyjunk ki a játékból néhány érdekcsoportot (pl. PSzJK, SKÉ, EV).
- Saját érdekek felsorolása.
Az érdekcsoportok tanulmányozzák a történetet, és számba veszik a saját szerepük szerinti érdekeket. Minden szempontból érdemes átgondolni, hogy milyen érdekei vannak az adott csoportnak. Segítségképpen *játéklapot* használhatunk.
- Saját érvek felsorolása.
Az érdekcsoportok felkészülnek az érdekütköztetésre a *konfliktusra* úgy, hogy az egyes érdekek mellé indoklást írnak (az egyes érdekek mellett az érvek felsorolása).
- A konfliktus kihirdetése.
A játékvezető (bíró) kihirdeti az első *konfliktust*: a két szemben álló fél megnevezése.
- Az érdekcsoportok koalícióba rendeződése.
Az érdekcsoportok felsorakoznak a két szemben álló fél egyike vagy másika mögött, így kialakul egy nagyobb *koalíció*. Lehetséges az is, hogy valamely érdekcsoport eleinte vagy egyáltalán nem csatlakozik egyik félhez sem, azaz *semleges* marad.
- Megoldási javaslat.
A *koalíció*ba tartozó érdekcsoportoknak egyeztetniük kell álláspontjaikat, és egy közös megoldási javaslatot kell összeállítaniuk.
- A konfliktus lejátszása.
A **riporter** kérdéseinek segítségével elhangzik mindkét fél megoldási javaslata. Megpróbálnak olyan megállapodást kötni, amelyben a két *koalíció* érdekei közül minél kevesebb sérül. Itt nagy szükség van a gyerekek kreatív ötleteire, a problémamegoldó készségükre, hogy a másik fél szempontjainak figyelembevételével a legkedvezőbb megoldást találják meg. A **bíró**nak figyelnie kell, hogy mikor jön el az a pillanat a vitában, amikor az álláspontok már nem közelednek, hanem értelmetlen vitába torkollik a konfliktus. Ekkor még segítheti a konszenzuskeresést előrevivő kérdésekkel, javaslatokkal, de ha úgy ítéli meg a helyzetet, hogy nem lesz közös megoldás, akkor ítéletet hirdethet: az addig elhangzottak alapján az egyik lehetséges megoldást. *Az tekinthető megnyugtató megállapodásnak, amelynek során a felsorolt érdekek számának felénél legalább eggyel több érdek érvényesülhet.* Lehetséges az is, hogy a *konfliktus* során valamely érdekcsoport kiválik a *koalíció*ból, és „átáll” a másik oldalra, vagy egyik félhez sem csatlakozik, ha úgy látja inkább biztosítottnak érdekei megvalósulását.
- Újabb konfliktus kihirdetése.
Ez előzőkhöz hasonlóan zajlik.
- A játék vége.

4. ÉLETPÁLYA-ÉPÍTÉS „A” 10. ÉVFOLYAM – EMBER A TERMÉSZETBEN

Addig tart a játék, amíg minden problémára *megnyugtató megállapodást* nem kötnek, vagy amíg a bíró ki nem hirdeti a játék végét.

Játéklap:

JÁTÉKLAP					
A saját érdekcsoportunk neve:.....					
A többi érdekcsoport	Saját érdekeink a másik csoporttal szemben	Saját érvek az érdekek mellett	Megoldási javaslat	Új információk, megváltozott érdekek	Megállapodás
1. Pazarország kormánya					
2. Aktívia kormánya					
3. Lustia kormánya					
4. Ökolandiai kutatócsoport					
5. PSzJK civil szervezet					
6. SKÉ					
7. Egészségvédők Világszövetsége (EV)					
8. Mozgáskorlátozottak Egyesülete					
9. Multihidrát cég vezetői					

Példa egy konfliktus lejátzására

Konfliktus kihirdetése: Aktívia kormánya ↔ Multihidrát cég

Koalíciók kezdetben: Aktívia kormányával: Lustia kormánya

Ökolandiai kutatócsoport

PSzJK civil szervezet

Multihidrát céggel: Pazarország kormánya

Semlegesek kezdetben: SKÉ, EV, Mozgáskorlátozottak Egyesülete

Riporter (R): Kérem Önt, hogy Aktívia kormányának képviselőjeként mondja el, hogyan képzeli a Multihidrát céggel kapcsolatban felmerülő problémák megoldását!

Aktívia kormányának képviselője (A): Mi legmegnyugtatóbbnak azt tartanánk, hogy amíg egyértelműen ki nem derül, hogy a vizogénnek milyen egészségügyi hatása van, addig a Multihidrát cég szüneteltesse ennek gyártását. Természetesen tisztában vagyunk azzal is, hogy a közlekedésnek szüksége van erre az adalék anyagra, de koalíciónk az emberek egészségét és az ivóvízkészletek tisztaságát sokkal fontosabbnak gondolja. Annál is inkább, mivel a jelentkező eusztózisos megbetegedések kezelése is nagyon sok költséggel jár. Ha bebizonyosodik, hogy az eusztózis kapcsolatba hozható a vizogénnel,

úgy azt gondoljuk, hogy minden költséget a Multihidrátnak kell finanszíroznia. Ki kell azt is vizsgálni, hogy a cég területén valóban elfolyik-e a vizogén egy része.

R: Hallgassuk meg, mit mond erre a Multihidrát cég képviselője!

Multihidrát cég képviselője (M): Úgy tudom, hogy még senki sem bizonyította be egyértelműen a vizogén kedvezőtlen egészségügyi hatását, ezzel szemben viszont elmondhatom, hogy a Multihidrát cég jelenléte komoly gazdasági fellendülést jelent ennek az országnak. Hogy csak néhány dolgot említsek: megszűnt a munkanélküliség, rövid idő alatt felszökött az életszínvonal, és a közlekedésnek rendkívül fontos anyaga a vizogén. Nem tudom, mit szólna az a kedves állampolgár, akinek holnaptól a csodaautója csak a mostani teljesítményének 25%-át nyújtaná? Gondolom, ennek senki sem örülne.

A: Tisztelt Bíró Úr, adatszolgáltatást kérek! A munkanélküliség valóban megszűnt Aktíviában, de a kormány hatékony munkaerőpiaci programja eredményeként, és nem a Multihidrát cég jelenléte okozta ezt. Továbbá tudomásunk van arról, hogy az ökolandiai kutatócsoport minden kétséget kizáró módon tudja bizonyítani azt a tényt, hogy a vizogén az ivóvízbe jutva mérgező hatású a lakosságra nézve, sőt bizonyítható, hogy az eusztózisért is a vizogén a felelős.

Bíró (B): A munkanélküliséggel kapcsolatban a következő adatok hitelt érdemlők: Aktíviában az utóbbi tíz év alatt a nagyon magas 30%-os munkanélküliség valóban 0-ra változott, ebből 10 %-ot jelent a Multihidrát cég megjelenése, a többi a hatékony kormányprogram megvalósításának eredménye. A tudományos kutatási eredményekkel kapcsolatban ma már bizonyított, hogy a vizogén okozza az eusztózis nevű betegséget, az azonban kérdés még, hogy hogyan jut az emberi szervezetbe. Nincsenek adatok arra vonatkozóan, hogy a vízkészleteket mennyire szennyezte a vizogén.

SKÉ, EV, Mozgáskorlátozottak Egyesülete: Tisztelt Bíró Úr, amennyiben bizonyítást nyert, hogy a vizogén okozza az eusztózis nevű betegséget, úgy szeretnénk felsorakozni Aktívia kormánya mögött, és csatlakozni a koalícióhoz.

B: A csatlakozás lehetséges.

SKÉ, EV, Mozgáskorlátozottak Egyesülete: A koalíciós társakkal való rövid egyeztetés után szeretnénk hangot adni annak a követelésünknek, hogy a Multihidrát azonnal állítsa le a vizogén gyártását!

R:

stb. (majd tovább)

JÁTÉKLAP					
A saját érdekcsoportunk neve: Aktívia kormánya					
A többi érdekcsoport	Saját érdekeink a másik csoporttal szemben	Saját érvek az érdekek mellett	Megoldási javaslat	Új információk, megváltozott érdekek	Megállapodás
Multihidrát cég	- környezetvédelmi + gazdasági - gazdasági -egészségügyi + közlekedési	-feltételezhető vizogén-szennyezés a vízbázisban + a Multihidrát leányvállalata sok adót fizet - nagyok az eü. költségek -feltételezhető a vizogén káros eü. hatása	a Multihidrát cég költségén végezzenek vizsgálatokat: -a vizogén hatásáról, -a vízbázis szennyezett-ségéről, -a vizogén valóban elfolyik-e a gyár területén. Addig is		

- kedvezőtlen + kedvező		+ a vizogén olcsó és hatékony adalékanyag	a Multihidrát szüneteltetése a vizogén gyártását.		
----------------------------	--	---	---	--	--

JÁTÉKLAP					
A saját érdekcsoportunk neve: Multihidrát cég vezetői					
A többi érdekcsoport	Saját érdekeink a másik csoporttal szemben	Saját érvek az érdekek mellett	Megoldási javaslat	Új információk, megváltozott érdekek	Megállapodás
Aktívia kormánya - kedvezőtlen + kedvező ± nem ismert vagy közömbös	+ gazdasági + munkaerőpiac + közlekedési ± egészségügyi	+ sok adót fizetünk, + megszüntettük a munkanélküliséget, mert sok embert foglalkoztatunk, + fontos adalékanyag a vizogén ± nincs bizonyítva a vizogén és az eusztózis kapcsolata	Mivel nem bizonyított a vizogén kedvezőtlen egészségügyi hatása, és elmondható, hogy sok szempontból előnyös a cég jelenléte az országnak, így nem kell ezzel a problémával foglalkoznunk.		

A játék célja:

A gyerekek számára cselekvési mintát adhat. Egy dramatizált szerepjátékos helyzetben, a gyerekek aktív részvételükkel, saját kreativitásuk felhasználásával kipróbálhatják problémamegoldó készségüket. Gyakorolhatják meggyőző érvek erejét, érdekeik érvényesítésének egyfajta módszerét. A játék során egy kis rálátásuk lehet a társadalmi lobbik működésének rendszerére is. Átgondolhatják ugyanazt a problémakört többféle szempontból megvilágítva, megtapasztalhatják, hogy egy sok érdeket érintő ügynek több megnyugtató megoldása is lehetséges. Ez a játék esetleg rávezetheti a gyerekeket a későbbiekben arra, hogy társadalmi, gazdasági, környezetvédelmi, egészségvédelmi stb. ügyekben tájékozódjanak, naprakész információkkal rendelkezve végigkövessék a döntéshozatal folyamatát, erről véleményt alkossanak, és ha szükségesnek tartják, a megfelelő fórumokon felszólaljanak. Egyfajta kommunikációs gyakorlatnak tekinthető, melyet a mindennapi élet bármely területén alkalmazhatnak a későbbiekben is.

Ki lehet találni hasonló játékokat. Ehhez át kell gondolni, hogy milyen szempontokat, érdekeket akarunk megjeleníteni a történetben. Meg kell határozni az érdekcsoportokat, és hasonló játékszabályokkal más történet is lejátszható.

A játék megvalósításának módja:

- A tanórákon.

Egyosztálynyi gyerek (30–40 fő) a fent leírt játékhoz éppen elegendő. A megnevezett érdekcsoportok és a média képviselői összesen 10 csoportot eredményeznek, minden csoportba 2–4 fő szükséges (ki is

lehet hagyni egy-egy nem meghatározó, kisebb érdekcsoportot a játékból). Ezenkívül szükség van bíróra, akit a tanár vagy egy olyan tanuló játszhat, aki már több ilyen játékban aktívan részt vett, és átlátja az érdekcsoportok szándékait, céljait.

A történetet és a játékszabályokat *előre mindenkinek* kiosztjuk, és a játék 1. órájára az a feladat, hogy minden gyerek egyedül, önállóan végiggondolja az egyes csoportok saját érdekeit (ezt írásban is kérhetjük). Az 1. órán megtörténik az érdekcsoportok kialakítása, majd csoportmunkában, a játéklapot kitöltve, az egyes érdekcsoportok felsorolják érdekeiket, illetve az érdekeket érvekkel indokolják. A 2. órán kerül sor az első konfliktus kihirdetésére, megalakulnak a koalíciók, elhangzanak a megoldási javaslatok, és a riporter, illetve a bírói kérdések segítségével egy megnyugtató megállapodást hoznak létre. Az, hogy egy tanóraba hány konfliktus lejátszása fér bele, egyaránt függ a probléma összetettségétől, a gyerekek kreativitásától, a riporter és bírói magatartástól. A fent leírt négy konfliktus két tanóra alatt lejátszható. Összesen tehát kb. 2-3 tanórát vesz igénybe egy ilyen játék (pl.: osztályfőnöki óra keretében).

- Táborban

Hat tábori nap egy-egy programpontja lehet a játék egy-egy fázisa. Az első napon a történetet és a játékszabályokat kiakasztjuk mindenki számára hozzáférhető módon, és az érdekcsoportokat megalakítjuk. Első napi feladat lehet még, hogy az egyes csoportok **plakátokon** hívják fel magukra a figyelmet (plakátkészítés), illetőleg gyűjtsék össze és sorolják fel saját érdekeiket (írásban). Második nap az érdekek mellé sorakoztassanak érveket, indokokat, és feladatként lehet adni azt is, hogy mindegyik csoport tartson a többieknek egy-egy **szónoklatot**, ami segít a hívek toborzásában saját táboruk növeléséhez. A harmadik napon lehet az első konfliktust kihirdetni; a koalíciók megalakulása és a konfliktus lejátszása mellett minden csoport előadhatja saját **reklámkampányát** az e napi konfliktusra vonatkozóan (3 perces TV-reklám előadása). A további napokon lejátszható a többi konfliktus is, mindegyik érdekötköztetés további szerepjátékkal színesített programokkal kiegészítve. Ilyen program lehet az adott ügy melletti **tüntetés** szervezése (előtte egyeztetni kell a „tüntetés” szervezésének és lebonyolításának szabályait) stb.

- Iskolai vetélkedő formájában

A tanórai vagy a tábori variáció, vagy ezek bármilyen ötvözete, kombinációja alkalmazható ebben az esetben is, attól függően, hogy egy kb. 3 órás egyszer megrendezendő vetélkedőt, vagy többfordulós vetélkedőt akarunk szervezni. Le lehet bonyolítani osztályok közötti versenyként (egy-egy érdekcsoportot egy-egy osztály képvisel), de akár 5 fős vegyes korosztályú csapatversenynek is meghirdethető.